

ธนาคารออม

จุฬาร
สื่อสร้างสัมพันธ์
สรรค์สร้างสังคม

ฉบับที่ ๒๓ เดือนมีนาคม ๒๕๖๕

- เมื่ออำนาจเก่าปะทะอำนาจใหม่
 - ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในระดับพื้นที่ "เมืองตักสิลานคร"
 - ผลการพัฒนาที่ยั่งยืนปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓
 - อนาคตของการใช้ชีวิต (Future of Living)
 - ตัวอย่างการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- สู่ความยั่งยืน : การส่งเสริมพลังงานทดแทนโดยชุมชน
ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ในช่วงไตรมาสแรกของปี ๒๕๖๕ วุฒิสภาธนาคารสมองหลายจังหวัดกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนงานภายในจังหวัดทั้งงานแบบปัจเจกบุคคลและรวมกลุ่มกันทำงานกับภาคีเครือข่ายภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ปัจจุบันโควิดสายพันธุ์โอมิครอนได้เข้ามาแทนที่สายพันธุ์เดลต้า ซึ่งมีอัตราการติดเชื้อไวกว่า แต่ความรุนแรงของอาการน้อยกว่า ดังจะเห็นจากอัตราผู้เสียชีวิตที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (ศบค.) จึงปรับมาตรการป้องกันโรคให้มีความเหมาะสม ได้แก่ ลดพื้นที่ควบคุม (สีส้ม) เหลือ ๔๔ จังหวัด และเพิ่มพื้นที่เฝ้าระวังสูง (สีเหลือง) เป็น ๒๕ จังหวัด เปิดลงทะเบียน Thailand Pass สำหรับผู้เดินทางเข้าไทยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในรูปแบบการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยแบบไม่ต้องกักตัว (Test&Go) โดยไม่กำหนดประเทศต้นทางและรับทุกประเทศตามแผนเปิดประเทศของรัฐบาล และเพิ่มพื้นที่นำร่องท่องเที่ยวในบางอำเภอของจังหวัดที่เป็นพื้นที่แซนด์บ็อกซ์อยู่แล้วใน จ.ชลบุรี และ จ.ตราด รวมทั้งเตรียมปลดโควิด-๑๙ จากโรคระบาดเป็นโรคประจำถิ่น และเป็นโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังตามนิยามของกฎหมาย

ทั้งนี้ ขอให้วุฒิสภา และภาคีเครือข่าย รวมทั้งคนใกล้ชิดปฏิบัติตามมาตรการอย่างเคร่งครัด การ์ดไม่ตก ไม่ตระหนกแต่ตระหนักถึงการป้องกันและความปลอดภัยเป็นสำคัญ

จุลสารฉบับนี้ ยังคงเนื้อหาสาระที่เข้มข้น สร้างความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มพูนทักษะและศักยภาพของวุฒิสภา อันเป็นการติดต่อหาทางปัญญาและสร้างภูมิคุ้มกันให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา โดยเริ่มต้นจากคอลัมน์ “ก้าวทันโลก” เรื่อง **“เมื่ออำนาจเก่าปะทะอำนาจใหม่”** ที่นำเสนอการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มีความแตกต่างกันทางด้านแนวคิด การทำงาน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้โลกก้าวเข้าสู่ความขัดแย้งระหว่างอำนาจเก่าและอำนาจใหม่ ตามมาด้วยบทความประจำฉบับ

ซึ่งเป็นการถอดบทเรียน/ตัวอย่างการขับเคลื่อนงาน ด้วยการศึกษาและตรวจสอบข้อมูลของพื้นที่ในการใช้เครื่องมือตัวชี้วัดความยากจนและความเหลื่อมล้ำในจังหวัดมหาสารคาม ทั้งมิติตัวเงินและไม่ใช่วัตถุเงิน จะเป็นอย่างไรติดตามอ่านได้ใน **“ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่เมืองตักสิลานคร”** จากนั้นเป็นเรื่องของการมองภาพอนาคตจากสมมติฐานการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ ที่มีผลต่อการรูปแบบการอยู่อาศัย วิถีชีวิต และการใช้ชีวิตของคนไทยในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในคอลัมน์สารพันสรรหามาฝาก **“อนาคตของการใช้ชีวิต”**

อีกทั้งยังมีเรื่องที่น่าสนใจที่เป็นผลจากการลงนามและรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ๕ ปี ในบทความ **“ผลการพัฒนาที่ยั่งยืนปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓”** ที่รายงานผลการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ทั้ง ๑๗ เป้าหมาย และ ๑๖๙ เป้าหมายย่อย ที่มีทั้งบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดและต่ำกว่าเป้าหมายระดับวิกฤตและระดับเสี่ยง ซึ่งต้องการความร่วมมือจากคนไทยทุกคนและทุกภาคส่วนมาช่วยกันขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในปี ๒๕๗๓ และต่อเนื่องมาถึงตัวอย่างการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืนเป้าหมายที่ ๗ สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา เรื่อง **“การส่งเสริมการใช้พลังงานชุมชนอย่างยั่งยืน : ชุมชนท่ามะนาว อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี”** ที่ชุมชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมจากมูลสัตว์และน้ำเสียจากฟาร์มสุกร และรายได้ไม่เพียงพอโดยการสำรวจข้อมูลพื้นที่ ศึกษา ออกแบบ วางแผน และดำเนินการนำสิ่งที่เป็นขยะมาแปรสภาพเป็นพลังงานทดแทนจนเป็นต้นแบบการใช้พลังงานทดแทนในวิถีพอเพียง และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้พลังงานที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิดที่ยังไม่คลี่คลายเท่าใดนัก สศช. ได้ประสานและขับเคลื่อนงานผ่านการสื่อสารออนไลน์ ทั้ง Line Facebook และการประชุม Zoom โดยเน้นการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนความรู้ต่าง ๆ ตามความต้องการของวุฒิสภา เช่น การเงิน การใช้งาน Facebook Youtube เป็นต้น ซึ่งวุฒิสภา สามารถเสนอแนะประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจผ่านมาทางเจ้าหน้าที่ที่ดูแลประจำภาค หรือ Facebook มุลนิธิพัฒนาไท หรืออีเมล : brainbank.nesdc.go.th ได้ตลอดเวลา แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

เมื่ออำนาจเก่า ประทะ อำนาจใหม่

โลกในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นโลกแห่ง สงครามใหม่ ข้าศึกใหม่ ทุกอย่างเปลี่ยนไป ไม่มีวัน กลับมาเหมือนเดิม ต้องคิดกันใหม่ ทำกันแบบใหม่ การเปลี่ยนแปลงนี้มีทั้งโอกาสและวิกฤติที่ตามมา มากมาย โดยเฉพาะวิกฤติความขัดแย้ง อันเกิดจาก ผลกระทบที่มีต่อผู้ที่ยังคิดและทำแบบเดิม ๆ ที่เคย ใช้ได้ผลในอดีต ไม่ยอมปรับตัวให้สอดคล้องกับ ความเป็นจริงของโลก และผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวได้ ภาวการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเจอกันมาก่อนตลอดเวลา นับล้าน ๆ ปีบนโลกใบนี้ จะส่งผลในทางดีหรือร้าย

อย่างไร คงจะต้องเรียนรู้กันไป ปรับตัวกันไปท่ามกลางความไม่เที่ยงแท้แน่นอน นิตยสาร Harvard Business Review ตีพิมพ์บทความของ Jeremy Heimans และ Henry Timms พูดถึงผลกระทบจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้โลก ก้าวเข้าสู่เวลาที่อำนาจเก่าและอำนาจใหม่กำลังทดสอบกำลังกันอย่างมาก

อำนาจเก่า (Old Power) หมายถึง การรวมศูนย์อำนาจ อยู่ในส่วนกลางในมือของคนส่วนน้อย ที่ควบคุมกำกับคนส่วนใหญ่ ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ เมื่อมีแล้วกลุ่มผู้มีอำนาจจะหวงแหนอำนาจ นี้นมาก แทะออกยาก

อำนาจใหม่ (New Power) เป็นอำนาจที่ตกอยู่ในมือ คนจำนวนมากในระบบเปิด เชื่อมโยงฟุ้งฟุ้งอิงกันบนเครือข่าย มีพลังร่วม โลกยุคแห่งสงครามใหม่ ข้าศึกใหม่ จะอยู่รอดกันอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยังยืนกันได้ จำเป็นต้องอาศัยการใช้อำนาจใหม่รับมือ แทนอำนาจเก่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในยุคดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และนับวันจะต้องสูญพันธุ์ไป แต่การเปลี่ยนผ่านปรับตัวให้คิดใหม่ ทำใหม่ไม่ใช่เรื่องง่าย เปรียบเสมือนไดโนเสาร์ก่อนสูญพันธุ์ จะอาละวาด ฟาดงา หวงอำนาจเหมือนจิ้งจอกหางไข่ สร้างความพิวาศให้แก่สังคมตนเองได้มากนักน้อย เพียงใดแล้วแต่บริบทของแต่ละสังคม ซึ่งไม่เหมือนกัน เพราะการปรับตัวต้องอาศัย กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการเดินทางอันยาวไกล ใช้เวลาเหมือน การเดินทางไกลในลักษณะ Journey มิใช่ไปเที่ยวระยะสั้น หรือ Trip แต่ถ้าปรับตัว ไม่ได้ แล้วยังคิดแบบเดิม ๆ ทำแบบเดิม ๆ ภายใต้ระบบราชการ (Bureaucracy) ก็ตายคาอำนาจอยู่ในทะเลสาบเดียว สำคัญว่า สังคมเราเริ่มออกเดินทางแล้วหรือยัง หรือว่ายยังย่ำอยู่กับที่หรือถอยหลังกลับสู่อดีต โลกสมัยใหม่มีสถานะแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเติบโตของอำนาจใหม่ โดยเฉพาะการสร้างพลังอำนาจจากคนส่วนใหญ่ ในระดับรากหญ้าแตกต่างไปจากอำนาจเก่าในศตวรรษที่ ๒๐

Mission to The Moon บน Facebook สรร และความเห็นเกี่ยวกับบทความนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า อำนาจเก่านั้นทำงานเหมือนเงิน เปรียบเสมือนเงิน ที่อยู่ในมือคนที่มีเยอะแยะมากมาย คนที่มีน้อยมาก และคนที่ไม่มีเลยจะมีเลย คนมีมาก ๆ จะหวงแหน ส่วนที่เขารอบครอบอยู่มาก เพราะมีอำนาจมาก เป็นของปิด และคนอื่นเข้าถึงยาก เป้าหมายของ อำนาจเก่าจึงมุ่งเน้นการรวมศูนย์อำนาจให้อยู่ในมือตน และพรรคพวกในทุกวิถีทาง ส่วนอำนาจใหม่นั้น ทำงาน เหมือนสายน้ำหรือกระแสไฟฟ้า ที่คนจำนวนมาก สามารถเข้าถึงได้ และเป็นของที่เปิดสำหรับทุกคน ในสังคม สังคมแบบนี้จะมีพลังมากหากสามารถเชื่อมโยง ในแนวนราบ สร้างพลังร่วมจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กันอย่างเป็นเครือข่าย ไร้พรมแดน ตามลักษณะกิจกรรม และการทุ่มเทของคนที่เข้าร่วม อาทิ

๑. การมีส่วนร่วมและออกแบบ (Sharing & Shaping) Facebook เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้าง สถานะแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในสังคมแทบ ทุกมิติ โดยทุก ๆ เดือนจะมีคนสร้างสาระ (Content) ในรูปแบบต่าง ๆ บน Facebook ถึง ๓๐,๐๐๐ ล้านชิ้น แม้แต่ธุรกิจแบบเก่าเองก็ต้องพยายามหัดเหมาทางนี้ เช่นกัน อาทิ Nike ID ริเริ่มให้ลูกค้าสามารถออกแบบ รองเท้าในแบบที่ตัวเองชอบได้

๒. การจัดหาทุน (Funding) ปัจจุบันมีการ ระดมทุนแบบใหม่ที่ไม่ต้องผ่านองค์กรขนาดใหญ่เหมือน แต่ก่อน คนในระดับล่างสามารถเข้าถึงแหล่งเงินได้ง่ายขึ้น โดยผ่านเวทีหรือ Platform Crowd Funding อย่าง Kick-starter หรือ Platform การให้กู้เงินเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตอย่าง Kiva (Kiva ปลอ่ยนเงินกู้ให้กับผู้ประกอบการ ทั่วโลกน้อยที่สุดเพียง ๒๕ ดอลลาร์สหรัฐฯ ทางออนไลน์)

๓. การผลิต (Producing) Airbnb หรือ Etsy หรือ TaskRabbit เป็นตัวอย่างที่ดีของกรณีที่ใช้ของของตนเองหรือความถนัดของตนเอง ในการสร้างรายได้โดยตรง และลูกค้ายินดีที่จะซื้อของโดยตรงเช่นกัน

๔. ความเป็นเจ้าของร่วมกัน (Co-Ownership) Wikipedia หรือ Linux เป็นตัวอย่างของพื้นที่กลางที่เปิดกว้างให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน และเป็นเจ้าของความคิดร่วมกัน คาดกันว่า ปัจจุบันคนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของอำนาจใหม่ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น มีมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของ ประชากรโลก แกนกลางของอำนาจใหม่ที่ช่วยสร้างความเข้มแข็ง ขึ้นมาเรื่อย ๆ ก็คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่า ที่เป็นวงวนอย่างต่อเนื่อง เรียกว่า Feedback Loop ซึ่งสามารถสร้าง พลังอำนาจให้เข้มแข็งมากขึ้น

ในทัศนะของผม จาประสบการณ์จริงที่สังเกตและกวาดสายตา ไปทั่วโลก อำนาจใหม่ที่กำลังเข้ามาแทนที่อำนาจเก่ามีความเป็นจริง มากขึ้นทุกวัน เห็นได้ชัดในองค์กรธุรกิจเอกชนที่จำเป็นต้องปรับตัว สอนความต้องการของลูกค้าอยู่เสมอ ไมเช่นนั้นก็ต้องล้มละลายกันไป

หากไม่ปรับตัว คนรวยและภาคเอกชนหากปรับตัวใช้อำนาจใหม่ ไม่ได้ อาจกลายเป็นคนเคยรวย ธุรกิจจวนตายสูญพันธุ์ แข่งขัน กับใครไม่ได้ แต่ที่น่าเป็นห่วงเห็นจะเป็นภาครัฐที่ยังคงไม่ยอมปรับตัว ยังคงนิยมการรวมศูนย์อำนาจในรัฐใหญ่ สังคมเล็ก และดูเหมือน อำนาจแบบเก่าในสังคมอุปถัมภ์จะยังมั่นคงแข็งแรง เพราะมี ความสามารถในการรวมศูนย์อำนาจ ทำให้รัฐใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่สังคมยังเล็กลงในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง ของโลกภายนอก สำหรับบ้านเราในทางการเมือง ภาครัฐ ยังคงใช้อำนาจเก่าสร้างความมั่นคงอย่างได้ผล แต่นานวันไป ก็คงต้องติดตามเรียนรู้กันต่อไปว่า อำนาจเก่า-รัฐใหญ่-สังคมเล็ก กับอำนาจใหม่-สังคมใหญ่-รัฐเล็ก จะปรับตัวเข้าหากัน เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ได้อย่างไร คิดถึงทฤษฎี ดาร์วินแล้วอดสงสัยไม่ได้ เพราะค้นพบว่า It is not the strongest of species that survives nor the most intelligent, but the one most responsive to change.

(ต่อจากหน้า ๑๔)

ที่เข้าถึงได้ อาจเกิดจากมาตรการการช่วยเหลือของภาครัฐ ให้คนมีที่อยู่อาศัย **เทคโนโลยี** เทคโนโลยีและอุปกรณ์อัจฉริยะ ต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย แต่คุณภาพ ของเทคโนโลยีเป็นเพียงแค่ระดับพอใช้ รวมถึงอาจมีการนำเทคโนโลยี ไปใช้ในทางที่ผิด และ**คุณค่า** คนมีค่านิยมเน้นของถูก ไม่เน้นของดี เนื่องจากการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพอาจมีต้นทุนที่สูง

Scenario 3 Only Privilege เศรษฐกิจของโลก ถูกพัฒนาอย่างเติบโต และเทคโนโลยีดิจิทัลที่ก้าวกระโดด ช่วยให้สามารถเข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย การได้มา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องแลกมาด้วยต้นทุนที่สูง บุคคลที่มีรายได้สูง หรือคนรวยเท่านั้นที่จะได้ทั้งความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน และที่อยู่อาศัยที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึง เทคโนโลยีได้ยากกว่าปกติ โดยด้าน**สังคม** การพัฒนาเทคโนโลยี ที่อยู่อาศัยที่ออกแบบมาอย่างดีและล้ำสมัย และพฤติกรรม ในชีวิตประจำวันที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ คนทุกกลุ่มสามารถใช้งานได้และเป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน โดยผู้มี รายได้สูงมีโอกาสนในการเข้าถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า **เศรษฐกิจ** โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี และที่อยู่อาศัยมีราคาแพง เพราะการลงทุนที่สูง ทำให้บุคคลที่มีเงินมีโอกาส มีต้นทุนชีวิต ที่ดีกว่า และมีคุณภาพการใช้ชีวิตสูง **เทคโนโลยี** วิถีดิจิทัล ได้รับการพัฒนาถึงขั้นสูงสุด มีการลงทุนในการพัฒนาอุปกรณ์ อัจฉริยะต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์คนที่มียาได้สูงเป็นหลัก และไม่มี เทคโนโลยีราคาถูกสำหรับผู้มีรายได้น้อย และ**คุณค่า** ผู้คน มีความคิดว่า เงินคือพระเจ้า เพราะผู้ที่กำลังจ่ายได้มากกว่า ทั้งการเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพและปัจจัยทางเทคโนโลยี จะกลายเป็นผู้ที่มีอิทธิพล เป็นชนชั้นแนวหน้า หรือ Elite ที่ได้รับการยอมรับทางสังคมมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

Scenario 4 Inequality as a Friend ความเหลื่อมล้ำยังเป็น ปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นปัญหาสำคัญในสังคม การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคตเพื่อจุดประสงค์ทางการค้าและมีราคาแพง ทำให้คนไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีพื้นฐานได้ และรัฐบาลไม่ลงทุนใน โครงสร้างพื้นฐาน ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนแย่ลง ไม่มีเงินซื้อเทคโนโลยี และจ่ายค่าที่พักอาศัย จึงต้องอาศัยในห้องเช่าขนาดเล็กและใช้พื้นที่ให้ เกิดประโยชน์สูงสุด โดยด้าน**สังคม** ความเป็นอยู่และที่อยู่อาศัยตอบสนอง ความต้องการของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทำให้คุณภาพชีวิตของคนบางกลุ่มเท่านั้น ที่ดีขึ้น ประชาชนส่วนมากต้องอยู่กับความไม่แน่นอน ต้องดิ้นรนด้วยตนเอง ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนอื่น ๆ ได้อย่างทั่วถึง **เศรษฐกิจ** การกระจาย รายได้ของภาครัฐล้มเหลว ทำให้การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานถูกจำกัด คนไม่สามารถ มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองได้ หรือมีที่อยู่อาศัยขนาดเล็กและแออัด และถูกซ้ำเติมด้วยสถานการณ์เศรษฐกิจที่แย่ **เทคโนโลยี** ยังไม่มีกฎระเบียบ ที่มากพอในด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ มีการผูกขาดโดยกลุ่มธุรกิจ กลุ่มเดียว และมีช่องโหว่ให้มิจฉาชีพนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเอารัด เอาเปรียบและคุกคามประชาชน และ**คุณค่า** ผู้คนส่วนมากกลายเป็นคนหาเช้า กินค่ำ คิดว่าการใช้ชีวิตที่ดีไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง รอคอยปาฏิหาริย์ และไม่พัฒนาตนเอง และคนที่มีที่อยู่อาศัยหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีกลายเป็น คนเอารัดเอาเปรียบชนชั้นล่าง

การมอง “อนาคตของการใช้ชีวิต” เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการใช้ชีวิตในอนาคต รวมถึงการคาดการณ์ภาพอนาคตของการใช้ชีวิตในบริบทประเทศไทย เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ความท้าทาย และการออกแบบ อนาคตที่พึงประสงค์ของไทย รวมถึงคนในประเทศมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต

ที่มา : สถาบันการมองอนาคตนวัตกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ประมวลและเรียบเรียงโดย สศช.

ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในระดับพื้นที่

“เมืองตากสินนคร”

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้พัฒนาตัวชี้วัดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index : HAI) ดัชนีความยากจนหลายมิติระดับประเทศ (National Multidimensional Poverty Index : MPI) และดัชนีความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็ก (Child MPI) จึงมีการติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ โดยนำดัชนี HAI และ MPI มาเป็นกรอบในการเลือกพื้นที่ เพื่อติดตามและประเมินสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ และวิเคราะห์ช่องว่างผลการพัฒนาในพื้นที่ตามแต่ละมิติของ MPI และ HAI ที่นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในพื้นที่ ที่ส่งผลต่อการลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ในช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘ และ ช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ โดยคัดเลือกจังหวัดมหาสารคามเป็นกรณีศึกษา

หากกล่าวถึงชื่อเมืองศูนย์กลางแห่งการศึกษา “ตากสินนคร” เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และมีชื่อเสียงมาอย่างยาวนานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลายท่านคงทราบดีว่าหมายถึงจังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของภาค มีสถาบันการศึกษาหลากหลายสาขา อาทิ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (วิทยาลัยครูมหาสารคาม) วิทยาลัยพลศึกษามหาสารคาม และวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม นอกจากนี้ ยังมีชื่อเสียงในด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม และปูชนียสถานที่มีความสำคัญอย่างพระธาตุนาดูน สมดังคำขวัญของจังหวัด “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสินนคร”

มองมหาสารคามผ่านเลนส์ตัวชี้วัด

ปี ๒๕๖๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม (Gross Provincial Product : GPP) เท่ากับ ๕๙,๒๐๘ ล้านบาท อยู่ในอันดับที่ ๔๗ ของประเทศ โดยสาขาการผลิตหลักที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจคือ ภาคเกษตร การป่าไม้ และการประมง คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑ ของมูลค่าการผลิตในจังหวัดทั้งหมด รองลงมาเป็นสาขาการศึกษา ซึ่งเป็นที่มาของชื่อตากสินนคร ร้อยละ ๑๘.๐ มีสถาบันการศึกษาทุกระดับ จำนวน ๑,๐๓๔ แห่ง และนักเรียน นักศึกษากว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคและจังหวัด (ณ ราคาประจำปี) พ.ศ. ๒๕๖๑
GRP and GPP at Current Prices : 2018

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1,559,266 ล้านบาท

ต่อคน 83,856 บาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

405,740 ล้านบาท

ต่อคน 92,683 บาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม

59,695 ล้านบาท

ต่อคน 75,418 บาท

(อันดับที่ 61 ของประเทศ
16 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

- ภาคเกษตร 13,000 ล้านบาท

- ภาคนอกเกษตร 46,695 ล้านบาท

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แม้ว่าจะมีสถาบันการศึกษาที่หลากหลาย แต่ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับหลายจังหวัด คนท้องถิ่นที่เป็นแรงงานทักษะสูงและผู้ประกอบการรุ่นใหม่ย้ายออกไปนอกพื้นที่ เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า อีกทั้งยังเข้าสู่สังคมสูงวัยของจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ ๑๘.๗ ของประชากรทั้งจังหวัด ประกอบกับประสบปัญหาภัยแล้งและการบริหารจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ที่เป็นปัญหาสะสมในพื้นที่ สิ่งเหล่านี้เป็นโจทย์ที่ท้าทายของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนมหาสารคามให้อยู่ดีกินดีและยั่งยืน

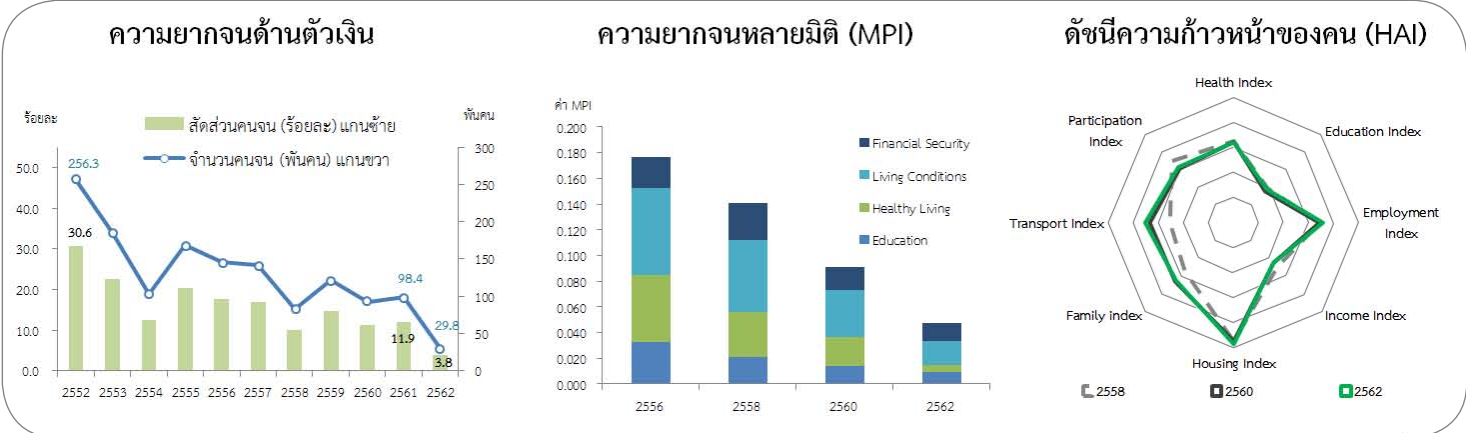
ท่ามกลางประเด็นท้าทายดังกล่าว จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จนสามารถยกระดับมาอยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีทิศทางการพัฒนาดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความยากจน และความเหลื่อมล้ำตามตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และตัวชี้วัดความยากจนที่เป็นตัวเงินและมีใช้ตัวเงิน ดังนี้

๑. สัดส่วนคนจนในจังหวัดลดลง พิจารณาจากเส้นความยากจน พบว่า ปี ๒๕๖๒ สัดส่วนคนจนคิดเป็นร้อยละ ๓.๗๙ หรือเท่ากับ ๒๙,๘๐๑ คน ลดลงจากร้อยละ ๑๑.๙๕ หรือ ๙๘,๔๑๐ คน ในปี ๒๕๖๑

๒. ความยากจนในมิติที่มีใช้ตัวเงินลดลงอย่างต่อเนื่อง พิจารณาจากดัชนี MPI เป็นตัวชี้วัดที่ครอบคลุมนิยามความยากจนที่นอกเหนือจากตัวเงิน ประกอบด้วย ๔ มิติ คือ การศึกษา การใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ ความเป็นอยู่ และความมั่นคงทางการเงิน มิติละ ๓ ตัวชี้วัด รวม ๑๒ ตัวชี้วัด พบว่า ความยากจนหลายมิติมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๖๒ ทั้ง **สัดส่วนประชากรที่ยากจนหลายมิติ** จากร้อยละ ๔๕.๓ ในปี ๒๕๕๖ เหลือร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๖๒ และ **ความรุนแรงของความยากจน** จากร้อยละ ๓๘.๙ เหลือร้อยละ ๓๕.๗ ในช่วงเวลาเดียวกัน ทั้งนี้ **ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มคนจนมีความยากจนลดลง** ได้แก่ การเข้าถึงน้ำดื่มสะอาด การถือครองทรัพย์สิน การเข้าถึง

อินเทอร์เน็ต จำนวนปีการศึกษาที่สูงขึ้น และการขาดสนด้านอาหารลดลง

๓. ภาพรวมคุณภาพชีวิตของคนมหาสารคามดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากดัชนีความก้าวหน้าของคน ซึ่งใช้วัดคุณภาพชีวิตใน ๘ ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ การศึกษา ชีวิตการงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน การคมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม พบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของคนมหาสารคามทุกระดับรายได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยปี ๒๕๕๘ อยู่อันดับที่ ๔๓ ดีขึ้นเป็นอันดับที่ ๓๑ ในปี ๒๕๖๒ โดยเฉพาะมิติด้านชีวิตการงาน ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการคมนาคมและการสื่อสาร

ที่มา : กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า จังหวัดมหาสารคามมีแนวโน้มการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากพลังของการผลักดันและมุ่งแก้ปัญหาาร่วมกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัด ควบคู่ไปกับนโยบายจากรัฐบาล สศช. จึงได้ศึกษา วิเคราะห์ และถอดบทเรียนเพื่อค้นหาว่าการขับเคลื่อนใดส่งผลกระทบเชิงบวกต่อภาพรวมการพัฒนาเมือง และเชื่อมโยงมาสู่ผลลัพธ์การพัฒนาที่ดีขึ้น รวมทั้งสังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนต่อไป

มหาสารคามจากมุมมองในพื้นที่ เมื่อองค์ความรู้ คือ คานจัดสำคัญของการพัฒนา

“แหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ ศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี” คือเป้าหมายการพัฒนาตามแผนของจังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔ สะท้อนให้เห็นว่า จังหวัดยังคงให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรม ภาคการศึกษา ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยดำเนินการ ดังนี้

๑. แก้ไขปัญหาภาคเกษตรเพื่อจัดการความยากจน เมื่อภาคเกษตรยังคงเป็นโครงสร้างรายได้หลักของจังหวัด การแก้ปัญหาความยากจนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าเงิน จึงต้องให้ความสำคัญ

กับการจัดอุปสรรคสำคัญต่อภาคเกษตรเป็นลำดับแรก เช่น ภัยแล้ง การขาดความรู้และวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองความต้องการตลาดได้ เป็นต้น

จังหวัดมหาสารคามมีแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้ฐานข้อมูล อาทิ ข้อมูล จปฐ. ของกระทรวงมหาดไทย ข้อมูลสารสนเทศน้ำจังหวัด ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหา/ศักยภาพ เป็นรายหมู่บ้าน แล้ววางแผนบริหารจัดการน้ำ และส่งเสริมการทำเกษตรให้เหมาะสมตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีน้ำอุปโภค บริโภคอย่างเพียงพอ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีความมั่นคงในอาหาร จากนั้นจึงนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ โดยแบ่งกลุ่มเกษตรกรเป็น

● **กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่และวิสาหกิจชุมชน** ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ เกษตรอัจฉริยะ และรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง อาทิ กลุ่มสมุนไพรแปลงใหญ่ กล้วยแปลงใหญ่ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สวนผักที่บ้านเชียงยืน ฟาร์มไก่ อารมณ์ดีบ้านสวนภูระวี กลุ่มเพาะเลี้ยงปูนา กลุ่มเพาะเลี้ยงหอยขม เพื่อเป็นต้นแบบและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน ส่งเสริมสินค้าอัตลักษณ์ท้องถิ่น อาทิ ข้าวทุ่งกุลาร้องไห้ มันแกวบริบือ ให้ขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการส่งออกและช่องทาง

การขายออนไลน์

- **กลุ่มเกษตรกรรายได้น้อยและมีทักษะไม่มาก** ส่งเสริมองค์ความรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ และโคก หนอง นา โมเดล โดยสร้างต้นแบบการเรียนรู้ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการพื้นที่ให้น้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ได้หลากหลายชนิด โดยไม่พึ่งพาเกษตรเชิงเดี่ยว ลดรายจ่ายให้สามารถพึ่งตนเอง และมีความมั่นคงด้านอาหาร ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการแก้ปัญหาความยากจนในจังหวัดเห็นได้จากสัดส่วนคนจนและกลุ่มผู้ขัดสนมีความขัดสนอาหารและน้ำดื่มลดลง อีกทั้งในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ กลุ่มเกษตรกรที่ทำตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่มีอาหารเพียงพอต่อการดำรงชีพสามารถอยู่ในที่พักได้โดยไม่เดือดร้อนแม้จะไม่มีรายได้ แต่ไม่เพียงพอที่จะยกระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อยให้เกิดการเลื่อนชั้นทางสังคมได้ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนได้ทั้งหมด

โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นด้านสภาพแวดล้อมและที่อยู่อาศัยต่อสุขภาพผู้พิการ โดยชุมชนมีส่วนร่วม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

๒. ส่งเสริมภาคการศึกษาให้ขับเคลื่อนการพัฒนาบนฐานขององค์ความรู้ การศึกษามีส่วนสำคัญเป็นลำดับ ๒ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

- **พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาชุมชน** นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้กำหนดให้แต่ละหลักสูตรนำความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ไปจัดการเรียนรู้คู่การให้บริการในชุมชน ในลักษณะ **“หนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน”** เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เสริมสร้างความเข้มแข็ง และเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ต้องจัดการศึกษาควบคู่กับการดูแลสังคม โดยบูรณาการองค์ความรู้ ๓ สาขา ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในการแก้ไขปัญหา/ยกระดับคุณภาพชีวิตในพื้นที่ (Area-based Approach) ตัวอย่างผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่นจากวิชาหนึ่งหลักสูตรหนึ่งชุมชน เช่น การบูรณะโบราณสถาน และการนำภาพจิตรกรรมฝาผนัง “สุปเตม” มาออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้าทอและใช้เส้นใยที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้ทดแทนการเลี้ยงไหมแบบดั้งเดิมที่ใช้สารเคมีปริมาณมาก โดยความร่วมมือของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมือง และนฤมิตรศิลป์ และคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นการต่อยอดต้นทุนศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่มาสู่การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

● **ร่วมมือกับหน่วยงานในจังหวัด ศึกษา วิจัย พัฒนาฐานข้อมูล และเทคโนโลยี เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ รวมทั้งสนับสนุนการทำเกษตรอัจฉริยะ** ภายใต้กรอบการนำงานวิจัย

ไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้จริง อาทิ จัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศน้ำของจังหวัด เพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการน้ำจังหวัด พัฒนาโรงปลูกผักอัจฉริยะที่สามารถควบคุมแสงแดดและน้ำ การสนับสนุนทุนสำหรับบ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer) และผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Start up)

● **ต่อยอดงานวิจัยของคณาจารย์มหาวิทยาลัยสู่การพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อยกระดับการผลิตในท้องถิ่นให้สามารถแข่งขันได้** โดยถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตให้เกษตรกรในชุมชน มีต้นทุนดำเนินการที่สามารถเข้าถึงได้ และเลือกประเด็นปัญหาหรือการพัฒนาจากฐานข้อมูลพื้นที่ที่มีความโดดเด่น/ความเข้มแข็งในการทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ อาทิ พัฒนานวัตกรรมการปลูกมันสำปะหลังที่อำเภอโกสุมพิสัย ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังขนาดใหญ่อันดับต้น ๆ ของจังหวัด หรือพัฒนานวัตกรรมการปลูกข้าวที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีชื่อเสียง

● **ขยายโอกาสการศึกษาในพื้นที่** ดำเนินการผ่านโครงการ “เด็กดีมีที่เรียน” โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๖ ซึ่งได้ดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กมัธยมศึกษาและขยายไประดับอาชีวศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวพยัคฆภูมิพิสัย วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม และวิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม รวมถึงขยายโอกาสทางการศึกษาร่วมกับจังหวัดข้างเคียง ได้แก่ กาฬสินธุ์ อุบลราชธานี และขอนแก่น ดังเห็นได้จากดัชนีความยากจนหลายมิติ ประเด็นสัดส่วนคนขัดสนด้านการศึกษา จำนวนปีการศึกษาของเยาวชนที่เพิ่มขึ้น และสัดส่วนคนที่เรียนล่าช้า และหลุดออกนอกระบบลดลง

๓. การบูรณาการร่วมกันระหว่างกลไกในพื้นที่ เพื่อจัดบริการสาธารณะให้เข้าถึงทุกกลุ่ม โดยภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และชุมชน มีการบูรณาการความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ในการจัดบริการสาธารณะและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีส่วนร่วม และเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม เช่น

● **บูรณาการแบบเป็นทางการเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ** อาทิ คณะกรรมการน้ำของจังหวัด ที่มีผู้แทนจากภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชนหารือร่วมกันทุกอาทิตย์ เพื่อวางแผนบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้ง โดยแบ่งกลุ่มหมู่บ้านตามปริมาณน้ำสำรองคงเหลือ และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคในหมู่บ้านเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลดัชนีความยากจนหลายมิติ ประเด็นจำนวนคนที่ไม่สามารถเข้าถึงน้ำดื่มสะอาดลดลงมาก จากร้อยละ ๒๒.๐ ในปี ๒๕๖๐ เหลือร้อยละ ๖.๗ ในปี ๒๕๖๒

● **บูรณาการแบบไม่เป็นทางการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต** เช่น โครงการ “ชุมชนปลอดภัยร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน” โดยสำนักงานป้องกันสาธารณสุขร่วมกับภาคประชาสังคม ภาครัฐ และสถาบันการศึกษา วางแผนทั้งระบบ

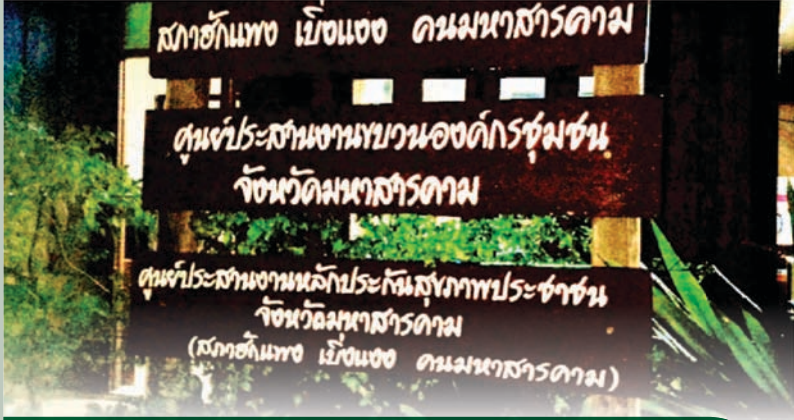
ตั้งแต่ต้นน้ำ ให้ความรู้การป้องกันการเกิดเหตุตั้งแต่ในบ้านและชุมชน และร่วมกับชุมชนระบุจุดอันตรายในพื้นที่ กลางน้ำ กวดขันการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดร่วมกับตำรวจและหน่วยงานขนส่ง และปลายน้ำ ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานมีมาตรการด้านความปลอดภัย โดยมีอาสาสมัครคอยตรวจตราในพื้นที่ และนำร่องในสถาบันการศึกษา ส่งผลให้อุบัติเหตุลดลง

● **บูรณาการทรัพยากรร่วมกันระหว่างเทศบาล** องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันแบบคลัสเตอร์ ในการสร้างเมืองการศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมดีปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ อาทิ เทศบาลเมืองมหาสารคามจัดพื้นที่บ่อกำจัดขยะให้ใช้ร่วมกับอปท. จำนวน ๑๕ แห่ง และจัดรถดับเพลิงให้บริการครอบคลุมเขตเทศบาลตำบลท่าขอนยางและขามเรียง

● **บูรณาการระหว่างเทศบาลกับกลไกสาธารณสุขในพื้นที่** เป็นรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุติดเตียง ได้แก่ “โครงการเยี่ยมผู้ป่วยถึงบ้านด้วยความเอื้ออาทร” โดยเทศบาลเมืองมหาสารคาม ร่วมกับศูนย์แพทย์ชุมชน (เทียบเท่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) ในเขตเทศบาลและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ออกให้บริการผู้ป่วยที่ไม่สามารถเดินทางมาโรงพยาบาล โดยใช้งบประมาณจากหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่โรงพยาบาลสังกัดเทศบาล และจัดสรรให้ศูนย์แพทย์ชุมชนที่รับผิดชอบผู้ป่วยแต่ละ ๑๒-๑๕ ราย นอกจากนี้ ยังได้รับการหนุนเสริมจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นำนักศึกษาลงพื้นที่ตรวจสุขภาพและคัดกรองความเสี่ยงโรคให้ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการจัดตั้ง “กองทุนกองทุน กองบุญ เอื้ออาทร” ที่ระดมทุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มเปราะบางในเมือง

● **บูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้ไขความขัดสนอาหาร** จังหวัดให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ ส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยปลูกพืชผักสวนครัว เกษตรทฤษฎีใหม่ ส่งเสริมให้เด็กเล็กได้รับไอโอดีนครบถ้วนและเหมาะสมตามวัย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลดัชนีความยากจนหลายมิติ ประเด็นจำนวนคนที่ได้รับอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการร่างกายลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากร้อยละ ๒๒.๔ ในปี ๒๕๖๐ เหลือร้อยละ ๗.๓ ในปี ๒๕๖๒

● **สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม** อาทิ “**สภาอภัย แสง เบ่งแสง คนมหาสารคาม**” เป็นการรวมตัวขององค์กรภาคประชาสังคม อปท. และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อร่วมเรียนรู้ วิเคราะห์ ค้นหาทางเลือกการแก้ไขปัญหา และขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดอย่างยั่งยืน “**สมัชชาพลเมือง**” เป็นการรวมตัวในเขตเทศบาลเมือง โดยผู้แทนภาครัฐ เอกชน ประธานกรรมการชุมชน และคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ร่วมกันพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน และเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้และทำงานร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางให้เทศบาลขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สะท้อนผ่านดัชนีความก้าวหน้าของเรามีทิศทางดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรชุมชนเพิ่มขึ้นจาก ๑๘๕.๕ เป็น ๒๕๖.๒ แห่งต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๘ และ ๒๕๖๒ ตามลำดับ

บทสรุป : ผลการขับเคลื่อนในพื้นที่ที่สะท้อนมาสู่ตัวชี้วัดความยากจน

เมืองดักสิลานครหรือมหาสารคามในวันนี้ มีตัวอย่างการบูรณาการความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดบนฐานขององค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคภาคเกษตรกรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วยการใช้ฐานข้อมูล องค์ความรู้ด้านวิชาการถ่ายทอดเทคโนโลยี และต่อยอดงานวิจัยสู่นวัตกรรม จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ การเปิดพื้นที่ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความยากจนที่เป็นตัวเงินและมีใช้ตัวเงิน ดังเห็นได้จากดัชนี HAI และ MPI ของจังหวัดระหว่างปี ๒๕๕๖-๒๕๖๒ ที่สะท้อนให้เห็นว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของคนในจังหวัดดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนและสัดส่วนคนจนลดลง เหลือเพียง ๒๙,๘๐๑ คน หรือร้อยละ ๓.๗๙ และความยากจนหลายมิติในกลุ่มคนที่ขัดสนก็มีแนวโน้มลดลงด้วย เนื่องจากมีมาตรการเฉพาะด้านที่ดูแลกลุ่มคนยากจนและขัดสนในพื้นที่ให้สามารถพึ่งตนเอง เข้าถึงแหล่งน้ำ และมีความมั่นคงในอาหาร ตลอดจนกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข การศึกษาและบริการสาธารณะที่จำเป็น จากการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันของ อปท. หลายแห่งในจังหวัด ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ลดลง

แม้ว่าอุปสรรคในพื้นที่ยังไม่หมดไปอย่างสิ้นเชิง ขณะที่ภาคการศึกษาที่พัฒนาองค์ความรู้ให้เป็นค่านิยมสำคัญในพื้นที่ยังถูกท้าทายด้วยจำนวนนักศึกษาที่ลดลง ประกอบกับยุทธศาสตร์การของบประมาณเพื่อวิจัยในพื้นที่เปลี่ยนเป็นส่งเสริมให้แต่ละมหาวิทยาลัยต้องแข่งขันกันเองเพื่อขอรับทุน ส่งผลให้งบประมาณที่สนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยลดลงด้วย อย่างไรก็ตาม การต่อยอดแนวทางการพัฒนาที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวและองค์ความรู้ที่เป็นต้นแบบหลายเรื่องของมหาสารคาม รวมทั้งความเข้มแข็งของภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่จะเป็นพลังทางสังคมที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนจังหวัดให้ก้าวผ่านปัญหาอุปสรรคและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต

ที่มา : เรียบเรียงจากรายงานการติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ กรณีศึกษา : จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดสตูล โดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี ๒๕๖๓

ผลการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓

ในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยและสมาชิกสหประชาชาติรวม ๑๙๓ ประเทศ ร่วมรับรองวาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ (2030 Agenda for Sustainable Development) และเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ๑๗ เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาของโลกที่ร่วมกันดำเนินการให้บรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ (พ.ศ. ๒๕๗๓) ประกอบด้วย ๑๖๙ เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ใน ๒๔๗ ตัวชี้วัด ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยง และเกื้อหนุนกัน เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา

ทั้งนี้ สามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน ๕ มิติ (5Ps) ได้แก่ (๑) **การพัฒนาคน (People)** ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหยในทุกมิติ สร้างโอกาสที่เท่าเทียมในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (๒) **สิ่งแวดล้อม (Planet)** ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ และส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (๓) **เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity)** ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีโดยการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับธรรมชาติ (๔) **สันติภาพและความยุติธรรม (Peace)** ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข ยุติธรรม และไม่แบ่งแยก และ (๕) **ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership)** ส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในทุกระดับ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ

ประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap)) ครอบคลุม ๖ ด้านหลัก ได้แก่ (๑) การสร้างความตระหนักรู้ (๒) การเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแผน ๓ ระดับของประเทศ (๓) กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนายั่งยืน (๔) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (๕) ความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา และ (๖) การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน และมอบหมายให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในฐานะสำนักงานเลขานุการ กพย. ดำเนินการตามแผนการขับเคลื่อนฯ ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

แผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน สำหรับประเทศไทย (Thailand' SDG Roadmap)

เป้าหมายการพัฒนายั่งยืนมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ และเชื่อมโยงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๒๓ ประเด็น เพื่อให้ “**ประเทศไทยมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน**” ซึ่งการขับเคลื่อน SDGs ของไทย ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนายั่งยืน (กพย.) เป็นกลไกระดับชาติ เพื่อสนับสนุน ให้แนวนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ครอบคลุมทุกด้านอย่างสมดุลและบูรณาการ เป็นไปตามข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งปัจจุบันและอนาคตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน โดยมีแผนการดำเนินงาน (จากมติที่ประชุม กพย. ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ เห็นชอบ แผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนายั่งยืนสำหรับ

การประเมินผลการพัฒนายั่งยืน

ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๓) หน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ได้ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาระดับประเทศ และระดับพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตามวาระการพัฒนายั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ ทำให้เห็นถึงผลความก้าวหน้า สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย อุปสรรคและความท้าทาย รวมทั้งข้อเสนอแนะการดำเนินการระยะต่อไป โดยเฉพาะในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ซึ่งสหประชาชาติได้กำหนดให้เป็นทศวรรษแห่งการดำเนินการอย่างจริงจัง (Decade of Action) ทั้งนี้ ในภาพรวมประเทศไทยยังอยู่ระหว่างการขับเคลื่อน SDGs ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยกำหนดค่าสีแสดงสถานะ ๔ ระดับ ได้แก่ **สีแดง** : ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐) **สีส้ม** : ต่ำกว่า

ค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง (ร้อยละ ๕๐-๗๔) **สีเหลือง** : ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย (ร้อยละ ๗๕-๙๙) และ**สีเขียว** : บรรลุค่าเป้าหมาย (ร้อยละ ๑๐๐) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

➤ **ผลการประเมินสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)**

การประเมินเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๗ เป้าหมาย พบว่า ประเทศไทยอยู่ระหว่างการขับเคลื่อน SDGs ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดตามกรอบระยะเวลา ๕ ปี ๑๐ ปี และ ๑๕ ปี โดย

(๑) เป้าหมาย SDGs มีค่าสีเหลือง จำนวน ๑๐ เป้าหมาย หรือร้อยละ ๕๘.๘ ของเป้าหมายทั้งหมด ได้แก่ **มิติการพัฒนาคน** เป้าหมายที่ ๑ ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ ๔ การศึกษาที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ ๕ ความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัย รวมทั้งมุ่งขจัดปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง สะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนงาน **มิติเศรษฐกิจและความมั่นคง** เป้าหมายที่ ๗ พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้ เป้าหมายที่ ๘ งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ ๙ โครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม และอุตสาหกรรม และเป้าหมายที่ ๑๐ ลดความเหลื่อมล้ำ อันเป็นผลมาจากการดำเนินการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะที่ผ่านมา ประกอบกับการลงทุนทางโครงสร้างพื้นฐาน การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

มิติสิ่งแวดล้อม เป้าหมายที่ ๑๓ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเป้าหมายที่ ๑๕ ระบบนิเวศบนบก โดยได้ดำเนินการเชิงรุกเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการวางแผนรับมือกับภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ และ**มิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา** เป้าหมายที่ ๑๗ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในเวทีโลก อาทิ การเป็นสมาชิกคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน แม้ว่าประเทศไทยจะไม่มีข้อผูกพันในฐานะประเทศผู้ให้ (Donor) ก็ตาม

(๒) เป้าหมาย SDGs มีค่าสีส้ม จำนวน ๗ เป้าหมาย หรือร้อยละ ๔๑.๒ ของเป้าหมายทั้งหมด ได้แก่ **มิติการพัฒนาคน** เป้าหมายที่ ๒ ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ ๓ สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี **มิติเศรษฐกิจและความมั่นคง** เป้าหมายที่ ๑๑ เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน **มิติสิ่งแวดล้อม** เป้าหมายที่ ๖ น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล เป้าหมายที่ ๑๒ การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๑๔ ทรัพยากรทางทะเล และ**มิติสันติภาพและความยุติธรรม** เป้าหมายที่ ๑๖ ความสงบสุข ยุติธรรม และสถาบันเข้มแข็ง

จะเห็นว่า การขับเคลื่อน SDGs ของไทยเป็นไปพร้อมกันในทุกมิติ จึงไม่มีเป้าหมายใดอยู่ในสถานะสีแดง แต่ยังคงมีความท้าทายสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาที่ต้องบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ และความเชื่อมโยงกับผลการดำเนินการของเป้าหมายอื่น ๆ อาทิ ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ต่อความก้าวหน้าของการขับเคลื่อน SDGs รูปแบบการผลิตทางการเกษตรที่ยังพึ่งพาสารเคมี อุบัติเหตุบนท้องถนน การจัดการขยะและของเสียอันตราย ปัญหามลพิษทางทะเล และการเข้าถึงหลักประกันขั้นพื้นฐานและความคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ ของกลุ่มเปราะบาง ซึ่งจะต้องเร่งรัดการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

➤ **ผลการประเมินสถานะของเป้าหมายย่อย (SDG Targets)**

ในการประเมินเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนรายเป้าหมายย่อย จำนวน ๑๖๙ เป้าหมายย่อย พบว่า ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนในระดับ**สีเขียว** จำนวน ๕๒ เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ ๓๐.๘ ของเป้าหมายย่อยทั้งหมด **สีเหลือง** จำนวน ๗๔ เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ ๔๓.๘ **สีส้ม** จำนวน ๓๔ เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ ๒๐.๑ และ**สีแดง** จำนวน ๙ เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ ๕.๓

ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ **เป้าหมายที่ ๑๗ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** โดยมีเป้าหมายย่อยที่บรรลุตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (**สีเขียว**) จำนวน ๑๕ จาก ๑๙ เป้าหมายย่อย หรือร้อยละ ๗๘.๙ รองลงมา ได้แก่ **เป้าหมายที่ ๗ พลังงานสะอาดที่เข้าถึงได้** (ร้อยละ ๖๐.๐) **เป้าหมายที่ ๑๐ ลดความเหลื่อมล้ำ** (ร้อยละ ๔๐.๐) **เป้าหมายที่ ๑๓ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** (ร้อยละ ๔๐.๐) และ**เป้าหมายที่ ๘ งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ** (ร้อยละ ๓๓.๓) ตามลำดับ

ประเด็นความท้าทาย

แม้ว่าการขับเคลื่อน SDGs ของไทยในระยะ ๕ ปีแรก จะมีความก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม แต่ยังมีบางประเด็นที่ต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะ ๙ เป้าหมายย่อยที่มีสถานการณ์อยู่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ของค่าเป้าหมายที่กำหนด (**สีแดง**) ได้แก่ **เป้าหมายย่อย ๒.๑** ยุติความหิวโหยและสร้างหลักประกันให้ทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มยากจนและกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบางรวมถึงทารก ได้เข้าถึงอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการ และเพียงพอตลอดทั้งปี ภายในปี ๒๕๗๓ **เป้าหมายย่อย ๒.๒** ยุติภาวะ

ทุพโภชนาการทุกรูปแบบและแก้ไขปัญหาความต้องการสารอาหารของหญิงวัยรุ่น หญิงตั้งครรภ์ หญิงให้นมบุตร และผู้สูงอายุ ภายในปี ๒๕๗๓ รวมถึงบรรลุเป้าหมายที่ตกลงร่วมกันระหว่างประเทศว่าด้วยภาวะเตี้ยแคระแกร็นและผอมแห้งในเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปี ภายในปี ๒๕๖๘ **เป้าหมายย่อย ๒.๔** สร้างหลักประกันว่าจะมีระบบการผลิตอาหารที่ยั่งยืนและดำเนินการตามแนวปฏิบัติทางการเกษตรที่มีภูมิคุ้มกัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพและการผลิต ซึ่งจะช่วยรักษาระบบนิเวศ เสริมขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สภาวะอากาศรุนแรงสุดขีด ภัยแล้ง อุทกภัย และภัยพิบัติอื่น ๆ และจะช่วยพัฒนาที่ดินและคุณภาพของดิน และที่ดินอย่างต่อเนื่อง ภายในปี ๒๕๗๓

เป้าหมายย่อย ๓.๔ ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อให้ลดลงหนึ่งในสาม ภายในปี ๒๕๗๓ ด้วยการป้องกันและการรักษาโรค และส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี **เป้าหมายย่อย ๓.๖** ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการจราจรทางถนนทั่วโลกครึ่งหนึ่ง ภายในปี ๒๕๖๓ **เป้าหมายย่อย ๓.๙** ลดจำนวนการตายและการเจ็บป่วยจากสารเคมีอันตรายและจากมลพิษและการปนเปื้อนทางอากาศ น้ำ และดิน ให้ลดลงอย่างมาก ภายในปี ๒๕๗๓ **เป้าหมายย่อย 10.c** ลดค่าธรรมเนียมการส่งเงินกลับประเทศของแรงงานย้ายถิ่นให้ต่ำกว่าร้อยละ ๓ และขจัดการชำระเงินระหว่างประเทศที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าร้อยละ ๕ ภายในปี ๒๕๗๓ **เป้าหมายย่อย ๑๔.๑** ป้องกันและลดมลพิษทางทะเลทุกประเภทอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะจากกิจกรรมบนแผ่นดิน รวมถึงเศษซากขยะในทะเลและมลพิษจากธาตุอาหาร ภายในปี ๒๕๖๘ และ**เป้าหมายย่อย ๑๔.๕** ภายในปี ๒๕๖๓ อนุรักษ์พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งอย่างน้อยร้อยละ ๑๐ โดยให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศและภายในประเทศ และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดที่มีอยู่

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ตั้งแต่ช่วงปลายปี ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบรุนแรงไปทั่วโลก ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และมีแนวโน้มที่จะทำให้การขับเคลื่อน SDGs ของไทยถดถอยลงในหลายด้าน โดยเฉพาะเป้าหมายที่ ๑ การขจัดความยากจน เป้าหมายที่ ๒ การขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ ๓ สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ ๔ การศึกษาที่มีคุณภาพ เป้าหมายที่ ๕ ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ ๘ การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเป้าหมายที่ ๑๖ ความสงบสุข ยุติธรรม และสถาบันเข้มแข็ง นอกจากนี้ ยังมี ความท้าทายในด้านข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวยังไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและระเบียบวิธีการที่กำหนดโดยสหประชาชาติ เนื่องจากไทยมีข้อจำกัดการเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท (Disaggregated Data) และข้อมูลสถิติสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องใช้ความเชี่ยวชาญและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย อาทิ ข้อมูลดาวเทียม ข้อมูลชีวภาพ และข้อมูลภูมิสารสนเทศ อีกทั้งบางตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไม่สามารถสะท้อนบริบทการพัฒนาของประเทศไทยได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุม

ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการในระยะต่อไป

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในช่วง ๑๐ ปีนับจากนี้ ซึ่งสหประชาชาติได้กำหนดให้เป็น **“ทศวรรษแห่งการดำเนินการอย่างจริงจัง”** หรือ **“Decade of Action”** จำเป็นต้องให้ความสำคัญในหลายประเด็นที่มุ่งให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ โดยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการในระยะต่อไป ดังนี้

๑. เร่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงสถานการณ์ในเป้าหมายย่อยที่มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต (สีแดง) และค่าเป้าหมายในระดับเสี่ยง (สีส้ม) อาทิ การขจัดความยากจนในทุกมิติ การเข้าถึงความคุ้มครองทางสังคม การค้ามนุษย์ การเข้าถึงน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย การจัดการขยะ การเข้าถึงข้อมูลและการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และทุจริตคอร์รัปชัน

๒. บูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดำเนินมาตรการที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลเป็นรูปธรรมภายใต้งบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด โดยเฉพาะการขับเคลื่อนเป้าหมายย่อยที่เกื้อกูลและเป็นแรงหนุนให้เป้าหมายย่อยอื่น ๆ ประสบผลสำเร็จได้ในคราวเดียวกัน

๓. สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในวงกว้าง ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันสร้างทัศนคติและจิตสำนึกความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคน เพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

๔. พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางและระบบการติดตามประเมินผลให้มีมาตรฐานสากล โดยเฉพาะการจัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกแยกประเภท และข้อมูลที่สะท้อนบริบทการพัฒนาประเทศได้อย่างครอบคลุม โดยใช้เทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น สนับสนุนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้ทันต่อสถานการณ์

๕. เตรียมพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น โดยบทเรียนจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ทำให้เห็นถึงความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะ และส่งผลต่อการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องเตรียมความพร้อมโดยใช้หลักการ **“ล้มแล้ว ลุกไว”** หรือ **Resilience** เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

การขับเคลื่อนประเทศไทยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องท้าทาย ที่ต้องการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม และทุกคนควรเข้ามามีบทบาทในการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอย่างแข็งแกร่งและลงมือทำทันที เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ให้กับประเทศไทยและกับโลกใบนี้ บนหลักการพัฒนาที่ครอบคลุม ยืดหยุ่น และยั่งยืน

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

อนาคตของการใช้ชีวิต (Future of Living)

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ถูกกำหนดและผูกพันกับเรื่องราวในอดีต ทั้งสภาพสังคม วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ รวมถึงสภาพแวดล้อมภายนอก อาทิ สภาพภูมิอากาศและภูมิศาสตร์ ปัจจุบันมนุษย์อยู่ในบ้านมากถึง ๑๑.๔ ชั่วโมงต่อวัน บ้านจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต การเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้บ้านมีความทันสมัย สะดวกสบาย และอุปกรณ์อัจฉริยะสามารถเชื่อมต่อกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว นอกจากนี้ นาฬิกาอัจฉริยะช่วยให้ผู้สวมใส่เข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพของตนเอง ประหยัดเวลาแพทย์ในการวินิจฉัยโรคมามากถึง ๑๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และเพิ่มประสิทธิภาพการออกกำลังกาย ผลจากการที่วิถีชีวิตมีความเชื่อมต่อกับโลกเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันมีประสิทธิภาพและอายุยืนยาวมากขึ้น โดยมีอายุขัยเฉลี่ยถึง ๗๒.๒ ปี

อย่างไรก็ตาม ราคาที่อยู่อาศัยและที่ดินมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่ดินมีอยู่จำกัด โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ราคาเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ ๘ ต่อปี แต่เศรษฐกิจเติบโตเพียงร้อยละ ๒.๕ ต่อปี ทำให้คนไม่สามารถถือครองสินทรัพย์ที่ดินเป็นของตนเองได้ในอนาคต ข้อจำกัดเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอนาคตการอยู่อาศัยและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต อีกทั้งโลกมีความซับซ้อนมากกว่าอดีต ทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ ค่านิยม และความเป็นอยู่ ดังนั้น การมองอนาคตจึงมีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบการใช้ชีวิตอนาคต เพื่อเตรียมการกับอนาคตที่เป็นไปได้ทุกรูปแบบ ซึ่งสิ่งที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อวิถีชีวิต (The Way of Living) ของคนในสังคมเมืองและชนบทได้แก่

หนึ่ง การเติบโตของสังคมเมือง (Urbanization) ช่วยขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็สร้างปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คน

สอง สภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย (Economic Recession) ทำให้ต้นทุนการใช้ชีวิตสูงขึ้น ผู้คนต้องเร่งรีบ แข่งขัน ถึงแม้จะมีเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกสบาย และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการใช้ชีวิต แต่ก็แลกมาด้วยต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

สาม วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Crisis) เกิดจากเศรษฐกิจบริโภคนิยมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินขีดจำกัด และสร้างขยะและมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

สี่ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร (Demographic Change) ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัย ทำให้อัตราการพึ่งพิงเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ ความสามารถในการแข่งขัน และระบบสวัสดิการ

ห้า ค่านิยมทางสังคมที่แตกต่าง (Social Value) เกิดจากความแตกต่างทางพฤติกรรมและความคิดของคนแต่ละช่วงวัย (Generation Gap) รวมถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจความเป็นอยู่ และการเข้ามาของเทคโนโลยี และเทคโนโลยีขั้นสูง (Advanced Technology) เข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภค ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึง ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และความสามารถในการเรียนรู้และใช้งานเทคโนโลยี

สัญญาณความเปลี่ยนแปลง (Signal of Change)

เป็นเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่ก่อตัวและเกิดขึ้นที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในอนาคต ประกอบด้วย

หนึ่ง Smart Home and 3D-Printed Houses เทคโนโลยีสมาร์ทโฮม (Smart Home) จะมีต้นทุนลดลง เข้าถึงง่าย ช่วยให้

การเชื่อมต่อสิ่งต่าง ๆ ภายในบ้านมีความสะดวก สบาย และรวดเร็ว มากยิ่งขึ้น ผ่านการเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ดิจิทัล อีกทั้งเทคโนโลยี การพิมพ์ ๓ มิติ (3D-Printed Houses) ที่ก้าวหน้า สามารถสร้างที่อยู่อาศัยได้รวดเร็วทันต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

สอง Robotics in Healthcare การเกิดโรคระบาด เป็นตัวเร่งให้สาธารณสุขนวัตกรรมการและเทคโนโลยีการรักษาใหม่ ๆ มาใช้งาน รวมถึงการปฏิรูปทางดิจิทัลให้มีความทั่วถึงและครอบคลุม เช่น หุ่นยนต์หรือปัญญาประดิษฐ์ (Robotics in Healthcare) และการรักษาทางไกล (Telemedicine) ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงการรักษาของประชาชน

สาม Smart Wearable วิถีชีวิตกำลังถูกความเป็นดิจิทัล ผสมผสานเข้ามาและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้มีความทันสมัย สิ่งเล็ก ๆ ที่กลายเป็นดิจิทัลนั่นคืออุปกรณ์สวมใส่อัจฉริยะ (Smart Wearable) เช่น นาฬิกา แว่นตา เซ็นเซอร์ หรือไมโครชิพที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของร่างกาย และสร้างความสะดวกสบายให้ชีวิต

สี่ Privacy Invasion วิถีชีวิตจะถูกขับเคลื่อนด้วย “ข้อมูล” ความเป็นส่วนตัวในโลกไซเบอร์จะได้รับความใส่ใจไม่น้อยไปกว่าโลก ความเป็นจริง ความกังวลของผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูลจะเกิดขึ้น เพราะอุปกรณ์ในอนาคตจะสามารถเข้าถึงความเป็นส่วนตัวของตนเอง ได้ถึงระดับวิถีชีวิต พฤติกรรม และสุขภาพ ทำให้รู้สึกถูกคุกคาม ความเป็นส่วนตัวมากเกินไป (Privacy Invasion) รวมถึงเจ้าของ ข้อมูลกลายเป็นผู้มีอิทธิพลในการกำหนดชีวิตของผู้ที่ให้ข้อมูล

ห้า Universal Design for Inclusiveness แนวคิด การออกแบบที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณะ และเมืองจะปรับเปลี่ยน เป็นการออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ที่คำนึงถึง ความสำคัญของการเชื่อมโยงและผสมผสานความแตกต่างทางสังคม และวิถีชีวิต ให้ผสมกลมกลืนและอยู่ร่วมกันอย่างลงตัว (Co-Living) โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มบริการรูปแบบใหม่มาช่วย อำนวยความสะดวกและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

หก Sharing Space and Efficient Use of Space การเติบโตของสังคมเมืองทำให้ที่ดินมีราคาเพิ่มสูงขึ้น จำเป็น ต้องมีการจัดสรรและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างคุ้มค่าที่สุด เช่น การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Efficient Use of Space)

กรณีที่พื้นที่มีความต้องการใช้งานสูงแต่มีราคาแพง ทำให้เกิด การแบ่งปันพื้นที่ (Sharing Space)

เจ็ด Leased Standard of Living ประชากรของโลก ที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ราคาที่อยู่อาศัยสูงขึ้น การเช่าจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของ ผู้มีรายได้น้อย (Leased Standard of Living) และผู้สูงอายุ ต้องการที่อยู่อาศัยรูปแบบเฉพาะและเข้าถึงได้ (Retirement Home)

แปด Return of Plastic World ผลจากความไม่แน่นอน ของวิกฤตโรคระบาด ทำให้กลับมาใช้พลาสติก (Return of Plastic World) ชนิดใช้ครั้งเดียว ที่มีความปลอดภัย มากกว่าวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ การรณรงค์งดใช้พลาสติก จะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะคนคำนึงถึงความปลอดภัย ด้านสุขภาพของตนเองมากกว่าภาวะวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งไกลตัว

เก้า Culture of Preparedness นอกจากวิกฤต โรคระบาดจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้ว ยังฝังรากลึกลง ไปในระบบความคิดของคนถึงความไม่ปลอดภัยในการดำรงชีวิต ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และค่านิยมหรือวัฒนธรรมที่ปกป้อง และเตรียมการต่อการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น (Culture of Preparedness) เช่น การสวมหน้ากากอนามัย ความกังวล เรื่องความสะอาด และการสำรองเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉิน

สิบ Social Distancing การเว้นระยะห่างทางสังคม เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคม จึงเป็นมาตรการที่มีการบังคับใช้ในระยะยาว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และการออกแบบวิถีการอยู่อาศัยในรูปแบบใหม่

ปัจจัยขับเคลื่อน (Driving Forces)

เป็นปัจจัยหรือกลุ่มสัญญาณที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ และขับเคลื่อน ไปสู่สภาพอนาคต ได้แก่

❖ **Digitalization of Life** การเปลี่ยนผ่านสู่โลกยุคดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญ ทำให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลทั้งปรับตัวเองและถูกสภาพแวดล้อมบังคับ เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ครอบคลุมทุกอย่าง ทั้งการเดินทาง การสื่อสาร ความบันเทิง และการเข้าถึงปัจจัย ๔ ซึ่งแทรกซึมในวิถีการดำเนินชีวิตผ่านอุปกรณ์อัจฉริยะ ที่เชื่อมต่อสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วและง่ายดาย ผสานกับการดำเนินธุรกิจจากหลายภาคส่วนของการใช้ชีวิต ทั้งทางการแพทย์ที่ใช้แพลตฟอร์มกับอินเทอร์เน็ตและหุ่นยนต์ในการให้บริการ บ้านถูกควบคุมด้วยโทรศัพท์ สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) และรูปแบบการบริการที่เปลี่ยนแปลงเป็นแบบออนไลน์ที่เข้าถึง “ข้อมูล” ระดับปัจเจกบุคคลได้

❖ **Living Design for Inclusiveness** วิถีชีวิตกำลังถูกท้าทายด้วยความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน ทั้งเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สังคม ความเชื่อ และเทคโนโลยี อาทิ ความแตกต่างทางแนวคิดของคนแต่ละช่วงวัย ค่านิยมแบบปัจเจกที่ทำให้เกิดครอบครัวเดี่ยวที่ไม่มีบุตรมากยิ่งขึ้น การเติบโตของสังคมเมือง ความก้าวหน้าทางการแพทย์ และการเปิดกว้างและยอมรับความแตกต่างทางเพศ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้รูปแบบการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ภาพอนาคตของวิถีชีวิตจึงเป็นการผสมผสานระหว่างความแตกต่างที่หลากหลาย ทั้งช่วงวัย ทักษะ ค่านิยม และเทคโนโลยี ทำให้การออกแบบการใช้พื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในบ้าน และแพลตฟอร์มบริการรูปแบบใหม่ที่จะช่วยให้คนหลากหลายช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกันได้

❖ **Living with Vulnerability** ความไม่แน่นอนในอนาคตส่งผลกระทบต่อปัจจุบันและต่อเนื่องถึงอนาคตอย่างแน่นอน การใช้ชีวิตอยู่บนความไม่แน่นอนทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไป สิ่งแรกที่ได้รับผลกระทบคือภาครัฐ ซึ่งต้องปรับตัวและออกแบบมาตรการที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง การใช้พระราชกำหนดฉุกเฉิน และมาตรการ Social Distancing ทำให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัวเข้ากับบริบทใหม่ของสังคม เช่น การปฏิรูปด้วยระบบดิจิทัล ความเชื่อมั่นในการอุปโภคบริโภคที่ลดลง พฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เลี่ยงการปฏิสัมพันธ์ และความเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพอากาศ เป็นต้น ความอ่อนไหวต่อความไม่แน่นอนของการดำรงชีวิตได้ฝังรากลึกกลงไปในระบบความคิดของคน นอกจากนี้ ยังเป็นปัจจัยเร่งสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพด้านสาธารณสุขคือ การบูรณาการจากหลากหลายสาขาเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ เช่น บริษัทด้านนวัตกรรมทางการแพทย์สมัยใหม่ที่สามารถตอบโจทย์การใช้ชีวิตที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน

❖ **Unaffordable for Basic Needs** ในอนาคตหากไม่มีการปฏิรูปการใช้ที่ดินหรือการกระจายอำนาจเพื่อสร้างความเจริญให้แก่ชนบท การขยายตัวของเมืองจะมาพร้อมกับภาระของคนที่ไม่สามารถเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยได้ อาจเกิดโครงการเช่าอยู่ตลอดชีวิต และการออกแบบพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของ

ผู้ที่ไม่สามารถจ่ายค่าที่อยู่อาศัยของตนเองได้ เช่น การใช้พื้นที่ร่วมกันทั้งที่อยู่อาศัยและการทำงาน และใช้พื้นที่ทุกตารางนิ้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

ฉากทัศน์ในอนาคต

จากสัญญาณการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ ทำให้เกิดการคาดการณ์ฉากทัศน์ (Scenario) ในอนาคตดังนี้

Scenario 1 This is comfy! เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการให้เกิดขึ้นจริง คือ การมีที่อยู่อาศัยหรือบ้านที่มีความอบอุ่นจากครอบครัวในหลายช่วงวัย และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่ช่วยให้คนทุกกลุ่มมีความสุขสบายในชีวิต ทั้งด้านการสื่อสารสร้างความเข้าใจ และเชื่อมคนต่างวัยให้มีกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ ราคาที่อยู่อาศัยและอุปกรณ์อัจฉริยะมีราคาไม่แพง และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ช่วยให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีปลอดภัย สะดวกสบาย และมีความสุขในทุกช่วงวัยของชีวิต โดยด้าน**สังคม** มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่มีความเสี่ยงหรือความกังวลต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน มีโครงสร้างพื้นฐานที่ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม และการออกแบบที่อยู่อาศัยผสมผสานเทคโนโลยีอย่างลงตัว **เศรษฐกิจ** คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงปัจจัยในการดำรงชีวิต ทั้งที่อยู่อาศัยและสิ่งของจำเป็นในการใช้ชีวิต ค่าที่พักอาศัยราคาไม่สูง และการกระจายรายได้ทั่วถึง โดยเศรษฐกิจดำเนินไปด้วยการขับเคลื่อนจากวิถีดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น **เทคโนโลยี** มีเทคโนโลยีในการช่วยให้คนทุกกลุ่มเข้าถึงคนและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น การสื่อสารระหว่างบุคคลและอุปกรณ์อัจฉริยะมีความราบรื่นไร้รอยต่อ กิจกรรมในชีวิตประจำวันถูกปรับให้เข้ากับวิถีดิจิทัล และ**คุณค่า** การเป็นอยู่และการให้คุณค่าแก่คนถูกสะท้อนออกมาจากการออกแบบที่ครอบคลุมคนทุกกลุ่มทุกวัย ไม่จำกัดเพศหรืออายุ ผู้คนมีทักษะทางดิจิทัลเหมือนทักษะในการดำรงชีวิต

Scenario 2 Low-cost Lifestyle การเพิ่มขึ้นของประชากรจำนวนมาก และการกระจายรายได้ที่ไม่ทั่วถึง ทำให้รัฐจำเป็นต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือด้านโครงสร้างพื้นฐานและสวัสดิการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เน้นให้มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ แม้จะมีที่พักขนาดเล็ก และให้บริการเครือข่ายทางดิจิทัลขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต อาจเรียกได้ว่า เน้นปริมาณ แต่ไม่เน้นคุณภาพ ถึงแม้จะมีความสุขสบาย แต่อาจไม่ได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยด้าน**สังคม** การออกแบบที่อยู่อาศัยสามารถตอบโจทย์ความต้องการกับคนทุกกลุ่มวัยได้ มีเทคโนโลยีในการสร้างความสุขสบายพอสมควร แม้ว่าปัจจัยพื้นฐานจะมีราคาถูกแต่อาจขาดคุณภาพ และคุณภาพชีวิตไม่ดีเท่าที่ควร **เศรษฐกิจ** ทุกคนสามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการ รวมถึงที่อยู่อาศัยในราคา

ตัวอย่างการนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความยั่งยืน : “การส่งเสริมพลังงานทดแทนโดยชุมชน ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี”

7 พลังงานสะอาด ที่เข้าถึงได้

ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลท่ามะนาวประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาและทำไร่อ้อย เลี้ยงสุกรเชิงพาณิชย์ในรูปของเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) ประมาณ ๒๐ ฟาร์ม ขนาด ๖๐๐-๗๕๐ ตัวต่อฟาร์ม ส่งผลให้เกิดมลภาวะและกลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์และน้ำเสียจากฟาร์มสุกร จนเกิดการร้องเรียนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษ และมีแนวโน้มนำไปสู่ความขัดแย้งภายในชุมชน อีกทั้งชาวบ้านในตำบลท่ามะนาวประสบกับปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน แม้จะไม่ได้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นแต่อย่างไร สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาหนี้สินของคนในพื้นที่

ด้วยเหตุนี้ในปี ๒๕๕๖ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ท่ามะนาวและชาวบ้านได้ร่วมตัวกันปรึกษาหารือและตัดสินใจทำ “โครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแบบเอบีซี” (Area Based Collaborative Research : ABC) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ โดยออกแบบแผนการลดรายจ่าย และให้ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน หลังจากนั้นได้จัดทำทะเบียนประวัติ ข้อมูลรายรับ รายจ่าย หนี้สิน และทรัพย์สิน พบว่า ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานสูงมาก อบต.ท่ามะนาวจึงวางแผนการประหยัดพลังงานกับชาวบ้าน นักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ร่วมกันสำรวจศักยภาพพลังงานทดแทนในพื้นที่ พบว่า บริเวณพื้นที่ตำบลท่ามะนาว

มีทรัพยากรด้านพลังงานแสงอยู่รอบตัว และสามารถหยิบฉวยมาใช้ประโยชน์ได้แทบทั้งสิ้น ประกอบกับชุมชนได้เข้าร่วมโครงการ ‘รักษป่า สร้างคน ๘๘ ตำบล วิถีพอเพียง’ ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เมื่อปี ๒๕๕๒ จึงเกิดการขับเคลื่อนการใช้พลังงานทดแทนให้เป็นยุทธศาสตร์หลักของตำบล อาทิ ไปอดีเซลแบบเขย่ามือ เต้าเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เตาอั้งโล่รุ่นประสิทธิภาพ พลังงานน้ำจากการปั่นจักรยานปั้มน้ำ การผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร

จากความสำเร็จดังกล่าว จึงมีการจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้พลังงานชุมชนตำบลท่ามะนาว จังหวัดลพบุรี” เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มาแปรสภาพเป็นพลังงานทดแทนที่ทุกคนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนเป็นการต่อยอดเพื่อให้ท่ามะนาวเป็นต้นแบบการใช้พลังงานทดแทนในวิถีพอเพียงแก่พื้นที่อื่นต่อไป โดยศูนย์เรียนรู้พลังงานฯ มีกระบวนการทำงาน ดังนี้

๑. **ตระหนักถึงปัญหาที่เป็นส่วนรวมของชุมชน** ตำบลท่ามะนาวมีแนวคิดริเริ่มการขับเคลื่อนการใช้พลังงานทดแทนภายในชุมชนด้วยตนเอง เป็นการ ‘**ระเบิดจากข้างใน**’ ที่คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาสิ่งแวดล้อม ทำให้คนในชุมชนสนใจและร่วมกันแก้ไขปัญหา/พัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเรื่องพลังงานทดแทน

๒. **จัดเวทีประชาคม** เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนชุมชน โดยมุ่งเน้นการรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรในพื้นที่ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

๓. **วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน** ตำบลท่ามะนาวเริ่มทำการวิเคราะห์ตนเองโดยจัดทำ ‘โครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบเอบีซี’ เพื่อออกแบบวางแผนการลดรายจ่าย และวิเคราะห์เศรษฐกิจและการใช้พลังงานระดับครัวเรือน (EC-EN) จนค้นพบว่า ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานเป็นตัวเลขที่สูงมาก และเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน จึงประสานขอความร่วมมือไปยังภาคส่วนต่าง ๆ จนนำไปสู่การขับเคลื่อนการใช้พลังงานทดแทนให้เป็นยุทธศาสตร์หลักของตำบล

๔. **ศึกษา วิจัย ทดลองระบบ และขยายผลสู่ชุมชน** ตำบลท่ามะนาวดำเนินงานในลักษณะที่มุ่งเน้นการขยายผลจากน้อยไปมาก และการดำเนินงานตามหลัก

บ่อหมักก๊าซชีวภาพ

วัสดุปิดคลุมบ่อก๊าซ (PE)

ทดแทนจากการวิเคราะห์ทรัพยากรในชุมชน อาทิ เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร เตาอังโล่ร่วนประสิทธิภาพ พลังงานน้ำจากการปั่นจักรยานปั่นน้ำ การผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร จากนั้นจึงศึกษา วิจัย ทดลองระบบ จนประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งในการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร จึงขยายผลให้ครอบคลุมทั้งชุมชน

๕. บริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากประสบผลสำเร็จอย่างยิ่งในการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร ชุมชนได้จัดตั้ง ‘กลุ่มผู้ใช้ก๊าซจากมูลสัตว์ ตำบลท่ามะนาว’ เพื่อรวมกลุ่มและสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมกับครัวเรือนผู้ใช้ประโยชน์จากก๊าซชีวภาพ รวมทั้งพัฒนาความรู้และจัดตั้ง “ศูนย์หน่วยซ่อม” เพื่อดูแล รักษา ซ่อม บำรุงระบบก๊าซชีวภาพจากฟาร์มสุกร ทำให้ชาวบ้านสามารถดูแลบริหารจัดการระบบก๊าซฯ ได้ด้วยตนเอง

๖. ขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ภายนอก เมื่อตำบลท่ามะนาวประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนการใช้พลังงานทดแทนภายในชุมชน จึงได้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้พลังงานชุมชนตำบลท่ามะนาว” ขึ้น ควบคู่ไปกับจุดเรียนรู้ด้านพลังงานและวิถีพอเพียง กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ผู้ที่

สนใจ และประชาชนทั่วไป เข้ามาศึกษาเรียนรู้จากพื้นที่จริง โดยมีชาวบ้านในพื้นที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ สาธิต การปฏิบัติ และให้คำแนะนำภายใต้แนวคิด ‘จุดเรียนรู้ที่มีชีวิต’ ซึ่งผู้เยี่ยมชมสามารถศึกษารูปแบบ การดำเนินงานด้านพลังงานที่เป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้จริง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ตำบลท่ามะนาวได้ดำเนินการขับเคลื่อนการใช้พลังงานทดแทน โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มูลจากฟาร์มสุกรที่เคยส่งกลั่นรบกวน มาแปรสภาพเป็นพลังงานทดแทนที่มีคุณค่า ราคาถูก สามารถใช้งานได้จริง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเกื้อกูลกับทรัพยากรธรรมชาติ จนนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด นอกจากนี้ ยังเป็นแบบอย่างที่เป็นรูปธรรมให้สังคมได้เห็นความสำคัญของการพึ่งพาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมในการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกอันเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน จนได้รับการขึ้นทะเบียน “โครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย” (Thailand Voluntary Emission Reduction Program : T-VER) ในปี ๒๕๕๙ สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการทำงาน โดยเฉพาะหลักการระเบิดจากข้างใน การมีส่วนร่วม การขยายผลจากน้อยไปมาก และหลักภูมิสังคม นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๗ สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน โดยเฉพาะเป้าประสงค์ที่ ๗.๒ เพิ่มสัดส่วนของพลังงานทดแทนในการผสมผสานการใช้พลังงานของโลก ส่งผลให้ปัญหาภาระค่าใช้จ่ายของชุมชนตำบลท่ามะนาวได้รับการแก้ไข นำไปสู่การเข้าถึงพลังงาน และการป้องกันความขัดแย้งภายในชุมชนจากปัญหามลภาวะอย่างยั่งยืนได้อีกด้วย

(แผนภาพประกอบในหน้า ๒๐)

การส่งเสริมพลังงานทดแทนโดยชุมชน ตำบลท่ามะนาว อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ปัญหาที่พบ	กระบวนการดำเนินงาน	การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ความเชื่อมโยงสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	ผลการดำเนินงาน
- ชาวบ้านมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน - ชาวบ้านเสียค่าใช้จ่ายด้านพลังงานสูง - มูลสัตว์และน้ำเสียจากการทำฟาร์ม ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ - ปัญหาทั้งหมดมีแนวโน้มก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน	- จัดเวทีประชาคม เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม - วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน โดยจัดทำโครงการ ‘บำบัดทุกข์ บำรุงสุข แบบแอ็บซี’ - ศึกษา วิจัย ทดลองระบบ และขยายผลสู่ชุมชน - ดำเนินการบริหารจัดการเรื่องพลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่อง - ขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ภายนอก 	- การระเบิดจากข้างใน โดยคนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ทำให้คนในชุมชนสนใจและร่วมกันแก้ไขปัญหาคือพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะเรื่องพลังงานทดแทน - ยึดหลักการมีส่วนร่วม - ทำแบบเป็นขั้นเป็นตอน ขยายผลจากน้อยไปมาก และหลักภูมิสังคม โดยได้ริเริ่มกระบวนการขับเคลื่อนการใช้พลังงานทดแทนจากการวิเคราะห์ทรัพยากรในชุมชน แล้วจึงขยายผลให้ครอบคลุมทั้งชุมชน 	เป้าหมายที่ ๗ สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน โดยเฉพาะ เป้าหมายย่อยที่ ๗.๒ เพิ่มสัดส่วนของพลังงานทดแทนในการผสมผสานการใช้พลังงานของโลก 	- ใช้พลังงานทดแทนที่มีคุณค่า ราคาถูก ใช้งานได้จริง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากการแปรสภาพมูลจากฟาร์มสุกรที่เคยส่งกลั่นรบกวน - ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเกื้อกูลกับทรัพยากรธรรมชาติ นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก - ปัญหาภาระค่าใช้จ่ายได้รับการแก้ไข - ชุมชนสามารถเข้าถึงพลังงานได้ในราคาถูก - ความขัดแย้งในชุมชนลดลง

ด้านการส่งเสริมอาชีพ รายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิต

ขับเคลื่อนงานของกลุ่มกำนันริมเล เมื่อวันที่ ๑๕ ม.ค. ๒๕๖๕ นายปรีชา รอดสุด นายเริ่ม เพชรศรี และนายธรรมบุญ ศิริพันธ์ วุฒิสสาฯ พัทลุง ประชุมร่วมกับกลุ่มกำนันริมเล บ้านปากประ โดยให้คำปรึกษา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา และประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานในพื้นที่ และขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มด้วยการเพิ่มพื้นที่ปลูกข้าวและจำนวนสมาชิก เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัวและชุมชนให้มีข้าวบริโภคตลอดปี ณ โรงเรียนวัดปากประ ต.ลำปำ อ.เมืองพัทลุง

หาเรียนายก อบจ. ในการช่วยเหลือเกษตรกร นายไพชยนต์ กังวลกิจ วุฒิสสาฯ จ.ชลบุรี และประธานสภาเกษตรกรจังหวัดชลบุรี พร้อมคณะ เข้าหาเรียนายก อบจ. ชลบุรี เพื่อร่วมกันหาแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกร จังหวัดชลบุรี ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ณ อบจ.ชลบุรี เมื่อวันที่ ๔ ก.พ. ๒๕๖๕

ประชุมและมอบใบรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย SHA plus เมื่อวันที่ ๔ ก.พ. ๒๕๖๕ นายประกิต ศิลพิพัฒน์ วุฒิสสาฯ จ.สมุทรปราการ และนายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว จ.สมุทรปราการ เข้าร่วมประชุมและมอบใบรับรองมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA Plus) เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานฉะเชิงเทรา ณ เมืองโบราณ สมุทรปราการ

ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สอนการแปรรูปสมุนไพร นางธันยธร แนวพนิช วุฒิสสาฯ จ.นนทบุรี เป็นวิทยากรสอนการแปรรูปสมุนไพร อาทิ น้ำมันเหลือง ปาล์มสมุนไพร พิมเสนน้ำ และสเปรย์ตะไคร้หอมกันยุง ในโครงการแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนด้านอาชีพจังหวัดนนทบุรี ของสำนักงานแรงงานจังหวัดนนทบุรีและอาสาสมัครแรงงาน ณ ชุมชนลุมพินี ต.พิมลราช อ.บางบัวทอง ระหว่างวันที่ ๒-๔ ก.พ. ๒๕๖๕

ร่วมประชุมโครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เมื่อวันที่ ๒๐ ม.ค. ๒๕๖๕ วุฒิสสาฯ จ.ปัตตานี เข้าร่วมประชุมกลไกการขับเคลื่อนโครงการตำบลมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่อรับทราบแนวทางการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ตำบลช่วยเหลือครัวเรือนยากจน จากฐานข้อมูลระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า ในพื้นที่เป้าหมาย ๑๒๒ ตำบล ๓๕๐ ครัวเรือน ณ อาคารศูนย์ราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ จ.ยะลา

อนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนท์ นายสำเริง สุนทรแสง วุฒิสสาฯ จ.นนทบุรี ปราษญ์ชุมชนด้านการอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนท์ และเจ้าของสวนยายละมัย เผยแพร่ความรู้ และสาธิตวิธีตัดดอกทุเรียนนนท์ โดยมี ดร.ชัยรัตน์ จำนวนการ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และคณะ ร่วมกันทำพิธีตัดดอกทุเรียนนนท์ เพื่อสืบสานประเพณีและอนุรักษ์การผลิตทุเรียนนนท์ตามวิถีพื้นบ้านชาวนนทบุรี ณ สวนยายละมัย จ.นนทบุรี เมื่อวันที่ ๑ ก.พ. ๒๕๖๕

ฟื้นฟูหาดนางแก้ว เมื่อวันที่ ๙ ก.พ. ๒๕๖๕ นายครุฑ ชื่นเฉลิม กรรมการมูลนิธิพัฒนาไทและมูลนิธิอาสาฯ จ.ฉะเชิงเทรา ร่วมเวทีเสวนา “เราจะฟื้นฟูชีวิตและการหากินในทุ่งหาดนางแก้วกันอย่างไร” กับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางออกให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาแหล่งน้ำปนเปื้อนสารเคมีอันตรายที่เกิดจากการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมในพื้นที่รอยต่อตำบลลาดตะเคียน-ตำบลหาดนางแก้ว ณ วัดหาดสูง อ.บึงพระบุรี จ.ปราจีนบุรี

ด้านการสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์

คัดเลือกครอบครัวร่วมเย็น เมื่อวันที่ ๒ ก.พ. ๒๕๖๕ นายพงษ์จักรกฤษณ์ สิทธิบุศย์ ประธานมูลนิธิอาสาฯ จ.สตูล กรรมการคัดเลือกครอบครัวร่วมเย็นและบุคคลดีเด่นด้านการพัฒนาครอบครัว จ.สตูล ร่วมลงพื้นที่พร้อมคณะกรรมการ เพื่อคัดเลือกครอบครัวร่วมเย็น ประจำปี ๒๕๖๕ ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.สตูล และสำนักงานเทศบาลเมืองสตูล ณ โรงเรียนสอนตัดผมลาวา เทศบาลเมืองสตูล

มอบทุนการศึกษาและเยี่ยมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ ๑๖ ก.พ. ๒๕๖๕ นายสัมพันธ์ ศรีมณฑก เลขานุการมูลนิธิอาสาฯ จ.สุราษฎร์ธานี และประธานชมรมตามรอยพ่อ...พอเพียง มอบรางวัล/เกียรติบัตรผู้ชนะการประกวดเรียงความ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร” ทุนการศึกษานักเรียนโรงเรียน เกาะสมุย และร่วมทำบุญวันมาฆบูชา ณ ที่พำนักสงฆ์แหลมดิน ต.ลิปะน้อย อ.เกาะสมุย รวมทั้งเยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของคุณชนิษฐา เรืองศรี เพื่อเรียนรู้การทำขนมกละเมมที่เป็นของดีของฝากของอำเภอ และประชุมสมาชิกชมรมตามรอยพ่อ...พอเพียง อ.เกาะสมุย

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เพิ่มทักษะ-เสริมความรู้ผ่านสื่อ Online มูลนิธิอาสาฯ จังหวัดน่าน ๑๒ จังหวัดทั่วประเทศ เข้ารับการอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านการเงิน “การบริหารจัดการหนี้และภัยทางการเงิน” โดยวิทยากรจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อให้มูลนิธิอาสาฯ ได้นำความรู้ไปปรับใช้ และเผยแพร่ให้แก่ประชาชน รวมถึงการป้องกันภัยอันตรายในรูปแบบใหม่ที่ใกล้ตัวทุกคน เมื่อวันที่ ๒๒ ก.พ. ๒๕๖๕ และหลักสูตร “การใช้งาน Facebook และ YouTube” และ E-market Place อย่างสร้างสรรค์ปลอดภัย” โดยวิทยากรจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) เมื่อวันที่ ๒ มี.ค. ๒๕๖๕ โดยมีนางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน เป็นประธานกล่าวเปิดการอบรมดังกล่าว ทั้งนี้ มูลนิธิอาสาฯ สามารถติดตามข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของมูลนิธิอาสาฯ และเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอบรม ได้ที่ Facebook ของมูลนิธิพัฒนาไท <https://www.facebook.com/pattanaathaifoundation>

มูลนิธิอาสาฯ สอน “เพ้นท์ลายกระเจก” น.ท.มรุต ทองคง มูลนิธิอาสาฯ กรุงเทพมหานคร และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จัดกิจกรรมงานฝีมือ “เพ้นท์ลายกระเจก” ให้สมาชิกชมรมฯ ในการประชุมใหญ่ประจำปี ๒๕๖๔ อันเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนางานฝีมือ และสุขภาพจิต ณ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (ศรีสรมาน) เมื่อวันที่ ๒๔ ธ.ค. ๒๕๖๔

ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม

ตัดสินการประกวดสัมตำลิลลา เมื่อวันที่ ๖ ก.พ. ๒๕๖๕ สำนักงานวัฒนธรรม จ.อุตรดิตถ์ ได้เชิญ**นายประทีป ทิมให้ผล (อบเชย) วุฒิอาสาฯ จ.อุตรดิตถ์** เป็นกรรมการตัดสินการประกวดสัมตำลิลลาในงานเปิด “ลานชุมชน คนพอเพียง วัดดอยท่าเสา” โดยมีนายพยงค์ ยานา รองผู้ว่าราชการ จ.อุตรดิตถ์ เป็นประธานฯ ณ วัดดอยท่าเสา

กำหนดแนวทางการกำกับและดูแลด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี จังหวัดสุรินทร์ รศ.ศิริพร สุเมธรัตน์ วุฒิอาสาฯ จ.สุรินทร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ร่วมประชุมคณะทำงานกำหนดแนวทางการกำกับและดูแลรักษาสีงแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จังหวัดสุรินทร์ ด้านศิลปวัฒนธรรม/ภูมิปัญญา และด้านประวัติศาสตร์/โบราณคดี ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เพื่อพิจารณาข้อมูลและเสนอแนะการจัดทำข้อมูลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑ ก.พ. ๒๕๖๕

ด้านอื่นๆ

สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของวุฒิอาสาฯ ระดับจังหวัด เมื่อวันที่ ๑๙ ก.พ. ๒๕๖๕ วุฒิอาสาฯ จ.สตูล เดินทางไปพบ วุฒิอาสาฯ จ.พัทลุง เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการทำงาน สร้างเครือข่ายการพัฒนางานวุฒิอาสาฯ และลงพื้นที่ศึกษาดูงาน เช่น การท่องเที่ยวชุมชน การบริหารจัดการโฮมสเตย์ของ อ.ตะโหมด ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อ ของนายธนิต สมแก้ว อ.เมือง ศึกษาวิถีชีวิตชาวเลพระบรมธาตุเจดีย์กว่า ๑,๐๐๐ ปี และหลักเมืองภายในวัดเขียนบางแก้ว และหาดพัทลุง อ.เขาชัยสน

จ.สงขลา

จ.พัทลุง

จ.นครศรีธรรมราช

จ.อุบลราชธานี

❖ **วุฒิอาสาฯ ประชุมขับเคลื่อนงาน ปี ๒๕๖๕** ในช่วงเดือน ม.ค.-ก.พ. ๒๕๖๕ ได้มีการประชุมวุฒิอาสาฯ ระดับจังหวัดเพื่อรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน และขับเคลื่อนงานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ **จ.สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช และอุบลราชธานี**

❖ **จ.นนทบุรี** เมื่อวันที่ ๑๗ ก.พ. ๒๕๖๕ นายวิทยา เจียรพันธุ์ ประธานวุฒิอาสาฯ และวุฒิอาสาฯ จ.นนทบุรี จัดประชุมสามัญประจำปี ๒๕๖๔ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในปี ๒๕๖๔ และจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนงานในปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ ได้รับเกียรติจาก สทช. มาบรรยายเรื่อง “๑๓ หมุดหมายพลิกโฉมประเทศไทย” โดยนางสาวศรี ศรีงาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจพอเพียงและธนาคารสมอง และเรื่อง “บทบาทวุฒิอาสาฯ ต่อแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖-๒๕๗๐)” โดยนางสาวสุพัฒนา ทองสุนทร นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานของวุฒิอาสาฯ ต่อไป ณ อาร์ เอส พาร์ค จ.นนทบุรี

นครสวรรค์ประชุมขับเคลื่อนงานร่วมกับ สทช. เมื่อวันที่ ๑๐-๑๑ ก.พ. ๒๕๖๕ นายวิบูลย์ บุญสุวรรณ ประธานวุฒิอาสาฯ และประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ จ.นครสวรรค์ ประชุมการขับเคลื่อนงานของวุฒิอาสาฯ ปี ๒๕๖๕ และบูรณาการการทำงานร่วมกับชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ โดยนางสาวศรี ศรีงาม ได้บรรยายถึงบทบาท หน้าที่ ภารกิจ แนวทาง และนโยบายการดำเนินงานของธนาคารสมองและมูลนิธิพัฒนาไท รวมทั้งได้หารือกับ**นายชัยนัต ศรีมาม** ผู้ว่าราชการจังหวัดนครสวรรค์ ถึงแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้วุฒิอาสาฯ เข้าร่วมเป็นหนึ่งในภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการทำงานของจังหวัด ณ ศาลาประชาคม จ.นครสวรรค์

ชุมชนพลังงาน อบต.ท่ามะนาว จ.ลพบุรี

ชุมชน

ใช้งานก๊าซชีวภาพที่ส่งมาตามท่อส่งก๊าซในราคา 50-60 บาทต่อเดือน ต่อเตา และราคา 100 บาทต่อเดือน ต่อเตาสำหรับร้านค้า ช่วยให้ชุมชนได้ใช้ก๊าซราคาถูกค่าใช้จ่ายลงได้ถึง 90%

ฟาร์มหมู

มูลสัตว์และของเสียจากฟาร์มหมูในพื้นที่จะถูกส่งเข้าสู่บ่อผลิตก๊าซชีวภาพหมู 1,000 ตัว ผลิตก๊าซชีวภาพได้ประมาณ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ใช้บ่อก๊าซขนาด 200 ลูกบาศก์เมตร

บ่อผลิตก๊าซชีวภาพ

เป็นบ่อปูนซีเมนต์ก่อที่มีขนาดตามสัดส่วนของฟาร์ม ด้านบนปิดคลุมด้วยผ้าใบสีดำสำหรับกักเก็บก๊าซ มีท่อส่งก๊าซจากบ่อไปสู่ระบบผลิตก๊าซสู่ท่อส่งก๊าซ ด้านล่างของบ่อจะมีท่อระบายกากมูลสัตว์ที่เหลือจากกระบวนการหมัก เพื่อนำไปทำเป็นปุ๋ยชีวภาพต่อไป

ภาพประกอบตัวอย่างการนำไปใช้ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงฯ หน้า ๑๖

สูบน้ำเพื่อการเกษตรกรรม

ก๊าซชีวภาพที่เหลือใช้ในชุมชนยังสามารถนำไปใช้เดินเครื่องสูบน้ำ เพื่อสูบน้ำเข้าในพื้นที่การเกษตร ทำให้สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี

ที่มา : กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

วุฒิอาสาฯ ท่านใดต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน องค์ความรู้ รวมทั้งข้อคิดเห็นต่างๆ สามารถส่งมาที่

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพและความเท่าเทียมทางสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔๖๒ ถนนพหลโยธิน แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐ หรือ

brainbank@nesdc.go.th

๐-๒๒๘๐-๔๐๘๕ ต่อ ๓๕๑๒, ๓๕๑๑, ๓๕๒๔

๐-๒๒๘๒-๔๑๕๘, ๐-๒๒๘๑-๑๑๒๗

Brainbank NESDC-ธนาคารสมอง สภาพัฒน์

<http://brainbank.nesdc.go.th>

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน

ใบอนุญาตที่ ๑๔/๒๕๒๑

ปณ.ทำเนียบรัฐบาล

เหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้

- ☐ ๑. จำนวนไม่ชัดเจน
- ☐ ๒. ไม่มีเลขที่บ้านตามจำนวน
- ☐ ๓. ไม่ยอมรับ
- ☐ ๔. ไม่มีผู้รับตามจำนวน
- ☐ ๕. ไม่มารับภายในกำหนด
- ☐ ๖. เลิกกิจการ
- ☐ ๗. ย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- ☐ ๘. อื่นๆ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ธนาคารสมอง กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพและความเท่าเทียมทางสังคม

๔๖๒ ถนนพหลโยธิน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๒-๔๑๕๘ โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๔๑๕๘, ๐-๒๒๘๑-๑๑๒๗ เว็บไซต์ <http://brainbank.nesdc.go.th>